

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΩΝ ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΩΝ ΑΠΟ ΤΟ ΕΣΠΑ

ΕΡΓΩΝ ΤΩΝ ΔΕΥΑ

Αστέριος Μπουσνάκης, Πρόεδρος Δ.Ε.Υ.Α. Κατερίνης, μέλος Δ.Σ. της Ε.Δ.Ε.Υ.Α.

Ο τομέας του περιβάλλοντος αποτελεί γενικά τη βάση για την προστασία της δημόσιας υγείας και την ποιότητα ζωής των πολιτών. Ειδικά στη χώρα μας με τα συγκεκριμένα ευνοϊκά κλιματικά και γεωμορφολογικά δεδομένα (ακτές, νησιωτικός χώρος, υψηλή βιοποικιλότητα κλπ), το περιβάλλον αποτελεί σημαντικό κεφάλαιο («απόθεμα»), το οποίο χρήζει προστασίας, αναβάθμισης και ορθολογικής διαχείρισης, ώστε να αποτελέσει το υπόβαθρο μιας ποιοτικής ανάπτυξης, η οποία με τη σειρά της θα επιφέρει σημαντικά άμεσα και έμμεσα οφέλη στους πολίτες.

Στα άμεσα οφέλη συγκαταλέγονται η προστασία και αναβάθμιση της δημόσιας υγείας και του βιοτικού επιπέδου του πληθυσμού και η διασφάλιση των προοπτικών αιφόρου διαχείρισης των βασικών περιβαλλοντικών μέσων (ατμόσφαιρα, νερά, έδαφος), η ποιότητα των οποίων έχει υποστεί σημαντική υποβάθμιση κατά τις τελευταίες δεκαετίες. Στα έμμεσα οφέλη θα πρέπει να αναφερθούν η βαθμιαία στροφή της χώρας σε ένα παραγωγικό μοντέλο ποιοτικής ανάπτυξης (development) σε αντίθεση με αυτό της μονοδιάστατης οικονομικής μεγέθυνσης άλλων, φτωχότερων σε οικολογικό και πολιτισμικό απόθεμα, χωρών.

Η επίτευξη της αιφορικής διαχείρισης των περιβαλλοντικών μέσων, του φυσικού αποθέματος και των Αστικών Κέντρων (Γενικός Στόχος 1) προϋποθέτει τη δημιουργία υποδομών περιβαλλοντικής προστασίας. Ως προτεραιότητα θεωρούνται οι υποδομές διαχείρισης στερεών και υγρών αποβλήτων, καθώς αυτό επιτάσσουν οι ανάγκες συμμόρφωσης με την κοινοτική νομοθεσία, ενώ σημαντικούς τομείς αποτελούν η ύδρευση και η αντιπλημμυρική προστασία.

Η βελτίωση στο σχεδιασμό και την εφαρμογή περιβαλλοντικής πολιτικής (Γενικός Στόχος 2) ενέχει την κάλυψη των αναγκών της χώρας σε θέματα διαχείρισης περιβάλλοντος, όπως για παράδειγμα η δημιουργία φορέων διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών για την αποτελεσματική προστασία των φυσικών αποθεμάτων.

Ο Ν. 1069/80 που προέβλεπε με το άρθρο 13 την σύσταση Δημοτικών Επιχειρήσεων Υδρευσης-Αποχέτευσης (Δ.Ε.Υ.Α.) προκειμένου να χρηματοδοτηθούν από το Π.Δ.Ε. με επιχορήγηση 35% του προϋπολογισμού των έργων τους, αποτέλεσε την αφετηρία για μία ορθολογική διαχείριση των υδατικών πόρων και των υγρών αποβλήτων στα αστικά κέντρα από δημοτικές επιχειρήσεις κοινωφελούς χαρακτήρα που λειτουργούν με ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια.

Στο διάστημα των 32 ετών που λειτούργησαν οι ΔΕΥΑ, τα έργα ύδρευσης-αποχέτευσης και βιολογικών καθαρισμών που κατασκεύασαν και διαχειρίστηκαν συνέβαλαν στην ανάπτυξη των πόλεων τους, την προστασία του περιβάλλοντος και της δημόσιας υγείας και αναβάθμισαν σε μεγάλο βαθμό την ποιότητα ζωής των κατοίκων τους.

Με βάση την απογραφή του 2001 ιδρύθηκαν 230 ΔΕΥΑ με πληθυσμό 3,8 εκατομμύρια κατοίκους, αλλά πραγματικό πληθυσμό 4.2 εκατομμύρια κατοίκους δηλ. το 41% του συνολικού πληθυσμού της Χώρας.

Μετά την εφαρμογή του «Καλλικράτη» οι Δ.Ε.Υ.Α. συγχωνεύθηκαν και σήμερα λειτουργούν 130 ΔΕΥΑ με 5,2 εκατ. κατοίκους, δηλαδή το 47.2% του συνολικού πληθυσμού της χώρας.

Ως προς τον πληθυσμό διακρίνουμε:

<u>Πληθυσμός</u>	<u>Αριθμός ΔΕΥΑ</u>	<u>% Συνολικού Πληθυσμού ΔΕΥΑ</u>
<u>>100.000</u>	<u>6</u>	<u>15</u>
<u>60.000-100.000</u>	<u>18</u>	<u>27.3</u>
<u>30.000-60.000</u>	<u>38</u>	<u>32.4</u>
<u>10.000-30.000</u>	<u>57</u>	<u>24</u>
<u><10.000</u>	<u>11</u>	<u>1.3</u>

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΕΠΠΕΡΑΑ

<u>ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΠΠΕΡΑΑ</u>				
ΣΥΝΟΛΟ ΦΟΡΕΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΡΓΩΝ	ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΠΡΑΞΕΩΝ	ΝΟΜΙΚΕΣ ΔΕΣΜΕΥΣΕΙΣ	ΔΑΠΑΝΕΣ
663	663	3,313 δισ.€	841,85 εκ.€	508,97 εκ.€
ΔΕΥΑ				
92	156	828,61 εκ.€	301,4 εκ.€	180,28 εκ.€
ΠΕΠ				
52	102	209,5 εκ.€	55,9 εκ.€	-

Πορεία των έργων ΔΕΥΑ στα πλαίσια του ΕΣΠΑ 2007-2013

Όσον αφορά στην πορεία των έργων των Δ.Ε.Υ.Α. στα πλαίσια του ΕΣΠΑ 2007-2013 παρατηρούμε τα εξής:

- Έχουν εγκριθεί μέχρι τις αρχές Μαρτίου από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΕΠΠΕΡΑΑ) **156 έργα σε 92 ΔΕΥΑ** συνολικού προϋπολογισμού 828,61 εκατομμυρίων ευρώ με νομικές δεσμεύσεις 301,4 εκατ. ευρώ και πληρωμές 180,28 εκατ. Ευρώ τα οποία χρηματοδοτούνται από το Ταμείο Συνοχής.
- Αυτά αφορούν έργα δικτύων ακαθάρτων και μικρούς βιολογικούς καθαρισμούς Α και Β προτεραιότητας (σήμερα έχουν συνενωθεί σε 27 Καλλικρατικές ΔΕΥΑ) και καλύπτουν πληθισμό 229 χιλ. Κατοίκων. Έχουν προϋπολογισμό 307 εκατ. ευρώ έναντι συνολικού προϋπολογισμού 1,550 δις ευρώ.
- Επεκτάσεις αναβαθμίσεις και εκσυγχρονισμοί σε Ε.Ε.Λ. σε μεσαίες και μεγάλες ΔΕΥΑ
- Έλεγχος διάθεσης των εκρών των βιολογικών καθαρισμών και επαναχρησιμοποίησης των επεξεργασμένων υγρών αποβλήτων.
- Εντοπισμός διαρροών, συστήματα τηλεελέγχου και τηλεχειρισμού σε περισσότερες από 22 ΔΕΥΑ καθώς και έργα διαχείρισης πόσιμου νερού.
- Τέλος η πρόσφατη πρόσκληση του ΕΠΠΕΡΑΑ για έργα διαχείρισης και ασφαλούς διάθεσης ιλύος, ανοικτή μέχρι 31/12/2012 έδωσε την δυνατότητα να υποβληθούν προτάσεις από ΔΕΥΑ και να προχωρήσει η αξιολόγηση και η έγκριση σε ορισμένες από αυτές. Η συνολική χρηματοδότηση είναι 30 εκατ. ευρώ και προϋπόθεση είναι η παραγόμενη ιλύς από τις ΕΕΛ να αφορά μονάδα τουλάχιστον 30.000 Κατοίκων

Ο συνολικός προϋπολογισμός του ΕΠΠΕΡΑΑ ανέρχεται σε 2,25 δις. ευρώ, ενώ έχουν ενταχθεί 737 έργα με προϋπολογισμό 3,794 δις. ευρώ δηλαδή (ένα overbooking) 68,6% περισσότερο του προϋπολογισμού του προγράμματος

Οι προϋπολογισμοί των έργων των ΔΕΥΑ αποτελούν το 37% των έργων του ΕΠΠΕΡΑΑ.

Ο δείκτης απορροφητικότητας είναι 21,7%. Τα έργα στα ΠΕΠ της χώρας που αφορούν παρεμβάσεις στις 13 περιφέρειες παρουσιάζουν την παρακάτω εικόνα:

Σε 52 ΔΕΥΑ έχουν εγκριθεί 102 έργα με προϋπολογισμό 209,49 εκατομμύρια ευρώ και νομικές δεσμεύσεις 55,83 εκατομμύρια ευρώ, η δε χρηματοδότηση είναι από το ΕΤΠΑ.

Οι ΔΕΥΑ που έχουν ενταγμένα έργα στα ΠΕΠ Κρήτης, Βορείου Αιγαίου, Νοτίου Αιγαίου, Θεσσαλίας Στερεάς Ελλάδος και Ηπείρου (στόχος 2) (περιφέρειες μεταβατικής στήριξης) έχουν **ίδια συμμετοχή 9,75%** μεγαλύτερη από αυτήν που ισχύει στις υπόλοιπες ΔΕΥΑ, αφού με βάση τον πρόσφατο κανονισμό **ΕΚ 1311/2011** αυξήθηκε κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες η χρηματοδότηση, και η **ίδια συμμετοχή των Δ.Ε.Υ.Α. μειώθηκε στο 3,25%**.

Το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΔΕΥΑ πραγματοποίησε συναντήσεις με την Ειδική Γραμματέα του ΕΣΠΑ και συμφώνησαν τα έργα των Δ.Ε.Υ.Α. των Περιφερειών του Στόχου 2 να μεταφερθούν στο ΕΠΠΕΡΑΑ προκειμένου να ισχύσει και γι' αυτές τις ΔΕΥΑ η μειωμένη ίδια συμμετοχή 3,25%.

Παρατηρήσεις - Συμπεράσματα

Όσον αφορά την πορεία υλοποίησης του ΕΠΠΕΡΑΑ , το ποσοστό απορρόφησης μέχρι τέλη Απριλίου 2012 ήταν ιδιαίτερα χαμηλό δηλ. 25,45%.

Σχετικά παρατηρούμε ότι :

- Ενώ οι προϋπολογισμοί πράξεων των έργων των ΔΕΥΑ αποτελούν το 37% των έργων των ΕΠΠΕΡΑΑ ,οι νομικές δεσμεύσεις είναι 36,4% του προϋπολογισμού των πράξεων, οι δε πληρωμές μέχρι τέλη Φεβρουαρίου είναι περίπου 22% επί του συνολικού προϋπολογισμού ή το 60% του συμβασιοποιημένου αντικείμενου μέχρι το τέλος Φεβρουαρίου.
- Από την ανάλυση των επιμέρους κατηγοριών εμφανίζεται ιδιαίτερα χαμηλό το συμβασιοποιημένο αντικείμενο σε σχέση με τον προϋπολογισμό των πράξεων (14 – 15%) στα έργα δικτύου ακάθαρτων και μικρών ΕΕΛ που αφορούν μικρούς οικισμούς σε μικρές ΔΕΥΑ που όμως σήμερα έχουν συνενωθεί σε 27 «Καλλικρατικές» ΔΕΥΑ.
- Αντιθέτως στα έργα διαχείρισης και διανομής νερού (πόσιμου) και ιδιαίτερα σε έργα εντοπισμού διαρροών, συστήματα ελέγχου και τηλεχειρισμού που αφορούν μεγάλες ΔΕΥΑ και μεσαίες παρουσιάζεται μεγαλύτερο ποσοστό συμβασιοποιημένου αντικείμενου δηλ. 29%.

Από τα παραπάνω συμπεραίνουμε ότι όλα τα προβλήματα δημιουργούνται μέχρι την συμβασιοποίηση των έργων και λιγότερο στη διάρκεια εκτέλεση τους.

- Η μεγάλη καθυστέρηση της συμβασιοποίησης των έργων παρατηρείται λόγω του έλεγχου και έγκρισης των περιβαλλοντικών μελετών καθώς και λόγω βεβαιώσεων του ΥΠΕΚΑ για τις καλύψεις του 70% του αστικού οικισμού (υπάρχουν περιπτώσεις καθυστέρησης από ένα έως δύο χρόνια).
- Παρατηρείται, επίσης, μεγάλη καθυστέρηση ως προς την δημοπράτηση και εγκατάσταση ανάδοχων σε έργα εντοπισμού διαρροών και συστήματα τηλελέγχου και τηλεχειρισμού (έργα, προμήθειες).
- Τέλος, τονίζουμε ότι η αύξηση της κοινοτικής χρηματοδότησης κατά 10% στο ΕΠΠΕΡΑΑ και στις ΔΕΥΑ των Περιφερειών του στόχου 1 και ως εκ τούτου η μείωση της ίδιας συμμετοχής θα είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση του συμβασιοποιημένου αντικειμένου, γεγονός που θα πρέπει να προβληματίσει τις ΔΕΥΑ, αλλά και το ΥΠΕΚΑ.

Είναι απολύτως αναγκαίο να επιταχυνθούν οι ρυθμοί εκτέλεσης των έργων από τις ΔΕΥΑ και επισημαίνουμε ότι **μετά τις 30/9** έργα με μηδενικές συμβάσεις κινδυνεύουν να απενταχθούν.

Ανακεφαλαιώνοντας τονίζουμε ότι η μεγάλη καθυστέρηση στην πορεία του ΕΣΠΑ στα έργα των ΔΕΥΑ εστιάζεται στα παρακάτω:

- Κριτήρια διαχειριστικής επάρκειας των τελικών δικαιούχων, αδειοδοτήσεις και εγκρίσεις Μ.Π.Ε
- Έλεγχος και οριστικοποίηση φυσικού αντικειμένου από τις Διαχειριστικές Αρχές.
- Έλεγχος από Συμβούλιο δημοσίων έργων.

Τέλος, προτείνουμε στο αμέσως επόμενο διάστημα το Δ.Σ. της ΕΔΕΥΑ να έχει συναντήσεις με την νέα ηγεσία του Υπουργείου Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας, Μεταφορών και Δικτύων και του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής προκειμένου να αρθούν τα προβλήματα που έχουν προκύψει για τις ΔΕΥΑ των Περιφερειών του Στόχου 2.
